

Ústav zemědělské ekonomiky a informací

**Statistické šetření na ekologických farmách
České republiky za rok 2008**

**výstup funkčního úkolu MZe ČR
č. 4218/2008**

**Ivana Darmovzalová
Kamila Koutná**

Brno, březen 2009

Obsah

Obsah.....	2
Seznam tabulek	3
Seznam grafů.....	3
Seznam zkratk.....	4
Úvod.....	5
Statistické šetření na ekologických farmách.....	6
1. Vývoj ekologického zemědělství v ČR	6
2. Rostlinná výroba na ekologických farmách.....	10
3. Živočišná výroba a produkce na ekologických farmách (rok 2008)	16
4. Počet pracovníků na ekologických farmách (rok 2007).....	20
5. Počet registrovaných specialistů, zpracovatelů a dodavatelů v ČR za rok 2008	22
6. Další data sledovaná na ekologických farmách (rok 2008).....	25
6.1 Data o hospodářském výsledku na farmách	25
6.2 Prodej certifikovaných produktů na farmách	25
6.3 Spolupráce zemědělců s Místními akčními skupinami.....	25
6.4 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na farmách (rok 2008)	27
Závěr.....	28

Seznam tabulek

- Tabulka 1: Vývoj výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR
Tabulka 2: Výměra ekologických ploch v krajích ČR v roce 2008
Tabulka 3: Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (2000 – 2008)
Tabulka 4: Struktura, produkce a výnos plodin na ekologických farmách ČR v roce 2008
Tabulka 4a: Ekologická produkce a výnosy z píce na OP v roce 2008
Tabulka 4b: Ekologická produkce a výnosy TP v roce 2008
Tabulka 5: Počet zvířat chovaných na ekologických farmách ČR v roce 2008
Tabulka 6: Počet certifikovaných zvířat na ekologických farmách ČR v roce 2008
Tabulka 7: Certifikovaná produkce zvířat na ekologických farmách ČR v roce 2008
Tabulka 8: Počet pracovníků na ekologických farmách ČR v roce 2007
Tabulka 9: Počet registrovaných specialistů v ČR za rok 2008
Tabulka 10: Zpracovatelé a dodavatelé podle druhu ekonomické aktivity v roce 2008
(počet výrobců bez ohledu na počet provozoven)
Tabulka 11: Zpracovatelé a dodavatelé podle druhu ekonomické aktivity v roce 2008
(počet výrobců se zohledněním počtu provozoven)
Tabulka 12: Přehled projektů realizovaných ekologickými zemědělci ve spolupráci s MAS
Tabulka 13: Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na farmách v roce 2008

Seznam grafů

- Graf 1: Vývoj výměry půdy v ekologickém zemědělství ČR (1990 – 2008)
Graf 2: Výměra ekologických ploch v krajích ČR v roce 2008 (v %)
Graf 3: Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR v roce 2008 (v %)

Seznam zkratek

ČR	Česká Republika
DJ	Dobytčí jednotka
EZ	Ekologické zemědělství
ha	hektar (měrná jednotka)
KO	Kontrolní organizace
ks	kusy (měrná jednotka)
l	litry (měrná jednotka)
MAS	Místní akční skupina
MZe	Ministerstvo zemědělství České republiky
n.a.	data nemají smysl
n.d.	data neexistují
t	tuna (měrná jednotka)
OP	Orná půda
TK	Trvalé kultury
TP	Travní porosty
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Úvod

Cílem úkolu „Statistické šetření na ekologických farmách“ bylo zmapování aktuálního stavu ekologického zemědělství České republiky v roce 2008. Tato zpráva navazuje na tematický úkol z roku 2007, kdy byla shromážděna data z ekologických farem za roky 2006 a 2007. Zadavatelem úkolu je Ministerstvo zemědělství ČR (MZe), odbor environmentální politiky a obnovitelných zdrojů energie.

Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) uzavřel smlouvy o sběru dat s kontrolními organizacemi, které jsou pověřeny MZe výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství. K 1. 1. 2008 byly MZe pověřeny výkonem kontroly a certifikace následující kontrolní organizace: KEZ o.p.s., ABCert AG a Biokont CZ, s.r.o. Vlastní sběr dat probíhal v průběhu celého roku 2008 formou dotazníkového šetření na ekologických farmách v den řádné kontroly příslušné KO. ÚZEI, pobočka Brno navrhl dotazník, který ve spolupráci s ekologickými zemědělci vyplňovali inspektoři jednotlivých KO a ten následně zasílali ÚZEI ke kontrole a statistickému zpracování. Při vypracovávání dotazníku byl brán zřetel na povinnost MZe dodávat Evropské komisi podrobná statistická data o ekologickém zemědělství v ČR.

Dotazník byl rozdělen do pěti tematických okruhů:

- a) Základní informace o farmě (identifikace farmy, od kdy farma hospodaří v systému ekologického zemědělství, zda je celá farma v EZ).
- b) Informace o rostlinné výrobě a produkci na farmě, kde je podrobně popsáno jaké plodiny zemědělci pěstují, a to zvláště v přechodném období a zvláště v plném rozsahu ekologicky. Dále údaje o ekologické (certifikované) produkci, výnosech jednotlivých plodin a odhad zemědělce kolik % produkce skutečně prodá jako ekologický produkt.
- c) Informace o živočišné výrobě a její produkci, kde je uveden počet jednotlivých zvířat chovaných na farmě v den kontroly, certifikovaná produkce těchto zvířat a odhad zemědělce kolik % produkce skutečně prodá jako ekologický produkt.
- d) Informace o zaměstnanosti (počtu zaměstnanců) na jednotlivých farmách.
- e) Další část dotazníku byla vyhrazena otázkám týkajících se pracnosti jednotlivých produktů na farmě, hospodářského výsledku farmy v roce 2007, prodeje produktů přímo z farmy a dotaz týkající se spolupráce zemědělců s Místními akčními skupinami (MAS).

Při prezentování výsledků je nutné vzít v potaz následující:

Počet respondentů, výměry jednotlivých plodin, počty zvířat a další data v této zprávě za rok 2008 představují informace všech zemědělců, u kterých byla provedena řádná kontrola ze strany KO v průběhu celého roku 2008. Počet respondentů nemusí souhlasit s počtem farem uváděným jinými zdroji, neboť počet zemědělců se v průběhu roku měnil. Některé farmy byly předány již jako ekologické jinému subjektu, některé ke konci roku zanikly (ty nejsou vedeny v seznamu MZe k 31. 12. 2008). V případě že byla celá farma převedena na jiný subjekt, tak tuto uvádíme pouze jednou. Pokud však farma ke konci roku zanikla, ale průběhu roku 2008 hospodařila, je ve statistice zahrnuta a s daty bylo počítáno.

Počty zvířat, výměry plodin a kultur v této zprávě jsou platné ke dni kontroly na farmě, z toho důvodu nesouhlasí s daty z jiných zdrojů, jež udávají čísla ke konci kalendářního roku.

Výměra zeleného hnojení a půda ladem jako část pro rotující plodiny jsou započítány v kategorii OP celkem.

Výměra nevyužitých půdy (ležící ladem, není určena pro rotaci plodin) je uváděna jako samostatná kategorie. V celkovém přehledu je tato výměra započítána do výměry TK celkem (tab. 4).

Zelené hnojení - pokud byla plodina na zelené hnojení pěstována, jako hlavní plodina je uvedena jako podkategorie Půda ladem pro rotaci plodin. V případě, že byla po hlavní plodině dána další plodina jako zelené hnojení, tak se ve výčtu nevykazuje, jelikož by byla výměra OP tímto zkreslena a některé plochy OP by byly uvedeny vícekrát (jednou jako hlavní plodina a znovu jako zelené hnojení).

Statistické šetření na ekologických farmách

1. Vývoj ekologického zemědělství v ČR

Tab. 1 Vývoj výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR

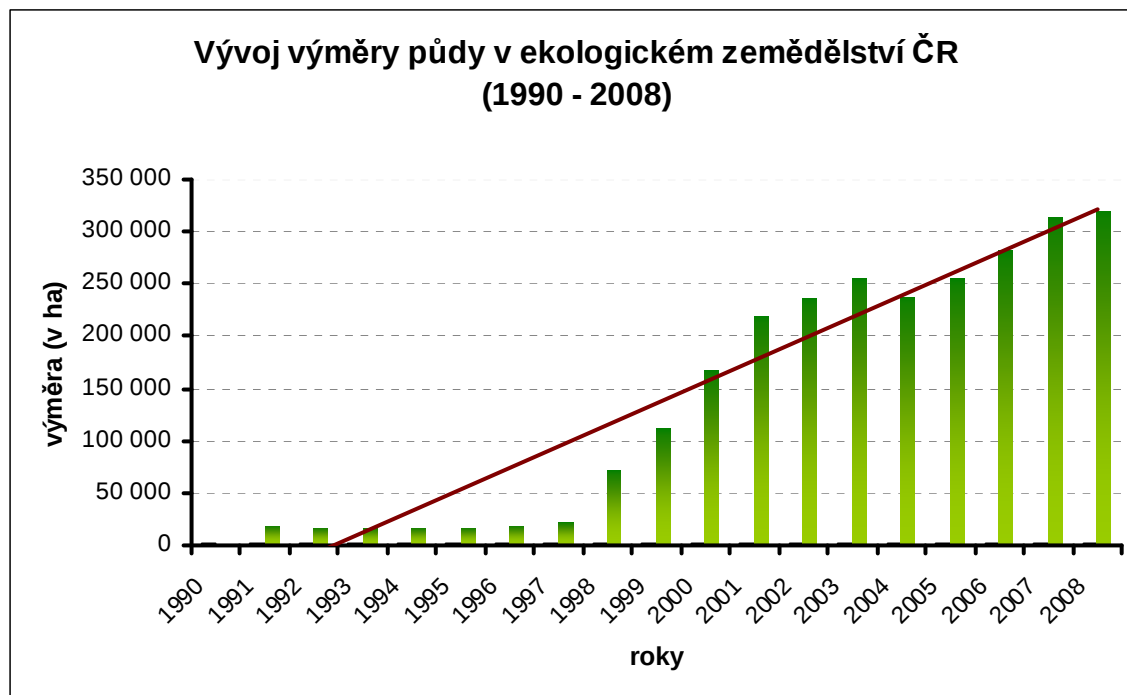
Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Výměra zemědělské půdy v EZ (ha)	Procentuální podíl z celkové výměry ZPF	Meziroční % nárůst výměry půdy v EZ
1990	3	480		-
1991	132	17 507	0,41	-
1992	135	15 371	0,36	-12%
1993	141	15 667	0,37	2%
1994	187	15 818	0,37	1%
1995	181	14 982	0,35	-5%
1996	182	17 022	0,40	14%
1997	211	20 239	0,47	19%
1998	348	71 621	1,67	254%
1999	473	110 756	2,58	55%
2000	563	165 669	3,86	50%
2001	564	217 869	5,09	32%
2002	721	235 136	5,50	8%
2003	810	254 995	5,97	8%
2004	836	236 299	6,16	-7%
2005	829	254 982	5,98	8%
2006	963	281 535	6,61	10%
2007	1 318	312 890	7,36	11%
2008 ¹⁾	1 849	320 308	7,51	14%

Zdroj: MZe (roky 1990 – 2007 – Zelená zpráva);

1) Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008; data získaná v průběhu roku 2008.

Tabulka 1 ukazuje, že i v roce 2008 došlo k nárůstu počtu hospodařících zemědělců a to o 531 farem proti roku 2007. To je největší nárůst od roku 1990. Také výměra zemědělské půdy v EZ narostla a to o 7 418 ha a tvoří již 7,51 % z celkové zemědělské půdy ČR. Celková výměra je vyšší o ostatní plochy v EZ, které nejsou v tabulce zohledněny. V roce 2008 bylo v ČR registrováno 9 ekologických chovatelů včel.

Graf 1 Vývoj výměry půdy v ekologickém zemědělství ČR (1990 – 2008)

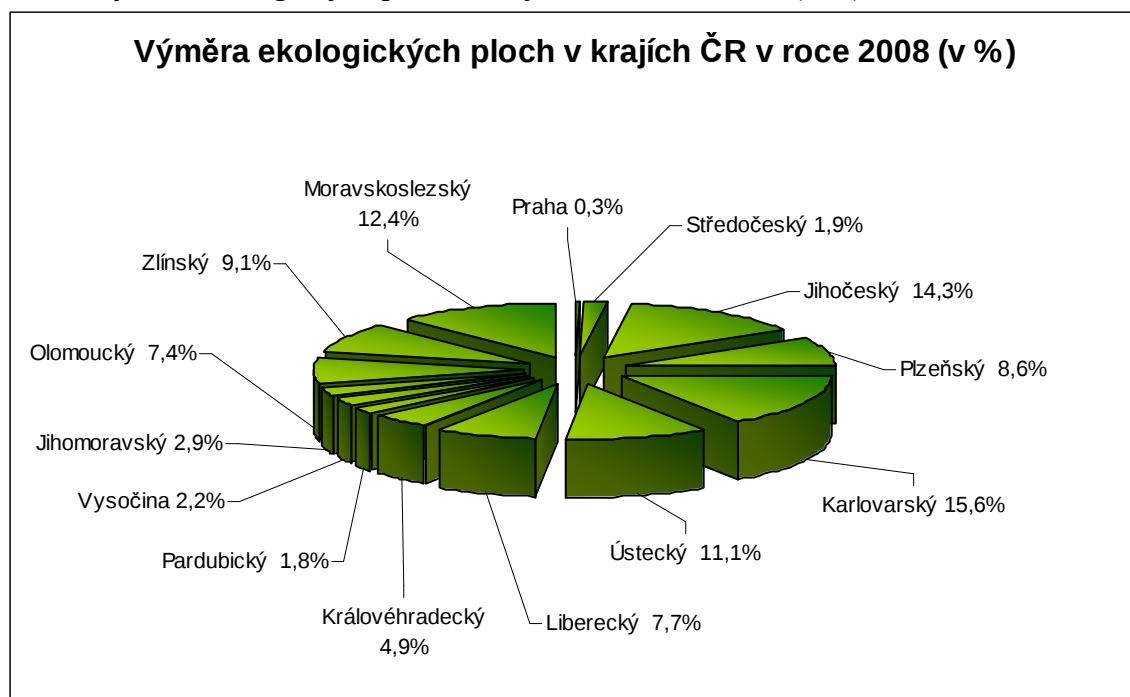

Zdroj: MZe (roky 1990 – 2007 - Zelená zpráva);

rok 2008 - Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008; 1 849 subjektů.

Graf 2 znázorňuje výměru ekologických ploch v ČR podle jednotlivých krajů. Data jsou od 1 849 ekologicky hospodařících zemědělců v roce 2008 a byly uvažovány kraje dle ploch, kde zemědělec hospodaří (adresa farmy).

Graf 2 Výměra ekologických ploch v krajích ČR v roce 2008 (v %)

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008; data od 1 849 subjektů.

Tab. 2 Výměra ekologických ploch v krajích ČR v roce 2008

Kraj / Kultura (ha)	OP v PO	OP v EZ	OP celkem	TP v PO	TP v EZ	TP celkem	TK v PO	TK v EZ	TK celkem
Hl. m. Praha	3,5	0,2	3,7	881,6	0,0	881,6	25,6	0,2	25,8
Středočeský	1 275,0	650,6	1 925,6	1 833,8	2 210,7	4 044,5	85,0	38,3	123,3
Jihočeský	3 011,3	1 070,2	4 081,5	17 338,9	24 166,6	41 505,5	173,1	48,4	221,5
Plzeňský	1 005,0	1 692,3	2 697,3	6 426,8	18 278,0	24 704,8	35,2	95,3	130,5
Karlovarský	691,3	2 265,7	2 957,0	7 153,4	39 655,7	46 809,1	38,6	17,4	56,0
Ústecký	1 497,3	715,6	2 212,9	5 930,5	27 107,9	33 038,4	138,6	191,2	329,8
Liberecký	321,9	569,6	891,5	3 660,2	19 948,8	23 609,0	52,6	32,5	85,1
Královéhradecký	912,3	774,7	1 687,0	4 447,8	9 376,9	13 824,7	94,7	30,2	124,9
Pardubický	303,8	448,9	752,7	1 501,4	3 436,1	4 937,5	15,7	8,4	24,1
Vysočina	1 011,4	2 001,1	3 012,5	1 678,7	2 024,8	3 703,5	168,6	2,7	171,3
Jihomoravský	2 420,6	3 120,8	5 541,4	1 108,9	1 710,3	2 819,2	795,8	72,0	867,8
Olomoucký kraj	625,2	239,8	865,0	3 914,1	18 464,0	22 378,1	291,9	57,7	349,6
Zlínský	1 229,0	2 269,4	3 498,4	6 790,7	18 266,1	25 056,8	215,9	297,3	513,2
Moravskoslezský	1 512,2	2 191,5	3 703,7	6 531,3	29 377,1	35 908,4	221,3	12,6	233,9
Celkem	15 819,8	18 010,4	33 830,2	69 198,1	214 023,0	283 221,1	2 352,6	904,2	3 256,8

OP = orná půda, TP = travní porosty, TK = trvalé kultury, PO = přechodné období, EZ = ekologický režim hospodaření.

Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008; 1 849 subjektů.

V roce 2008 bylo ve všech krajích v přechodném období 15 819,8 ha orné půdy. Téměř pětina (19 % OP) se nacházela v Jihočeském kraji. V Jihomoravském kraji to bylo 15,3 % OP a v ostatních krajích to bylo méně než 10 %. V ekologickém zemědělství (bez PO) bylo celkem 18 010,4 ha orné půdy, z toho nejvíce v Jihomoravském kraji 17,3 %, dále v Karlovarském kraji a Zlínském kraji – shodně 12,6 % a v Moravskoslezském kraji (12,2 %). Kraj Vysočina dosáhl 11,1 % OP v EZ (bez PO), ostatní kraje měly OP v EZ pod 10 %. OP celkem se nejvíce nacházela v Jihomoravském kraji.

Travní porosty v přechodném období zaujímaly celkem 69 198,1 ha, čtvrtina (25,1 %) v kraji Jihočeském a 10,3 % v kraji Karlovarském. V ostatních krajích to bylo pod 10 %. Travní porosty v EZ (bez PO) se nacházely na 214 023 ha, největší procento bylo v kraji Karlovarském (18,5 %), Moravskoslezském (13,7 %), Ústeckém (12,7 %) a kraji Jihočeském (11,3 %). Travní porosty celkem se nejvíce nacházely v Karlovarském kraji.

Trvalé kultury v přechodném období se rozprostíraly na 2 352,6 ha, třetina v Jihomoravském kraji (33,8 %), 12,4 % v Olomouckém kraji, v ostatních krajích to bylo méně než 10 %. Trvalé kultury v ekologickém zemědělství (bez PO) se nejvíce vyskytovaly ve Zlínském kraji (32,9 %), dále v Ústeckém kraji (21,1 %) a kraji Plzeňském (10,5 %). TK celkem se nejvíce vyskytovaly v Jihomoravském kraji (26,6 %).

Tab. 3 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (2000 – 2008)

Druh kultury	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002 ¹⁾	2003 ¹⁾	2004 ¹⁾	2005 ¹⁾	2006 ¹⁾	2007 ¹⁾	2008 ²⁾
Orná půda	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479	29 505	33 830
Trvaní porosty	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190	257 899	283 221
Trvalé kultury	462	963	898	928	1 170	820	1 196	1 870	3 257
Celková plocha (bez ostatních ploch)	165 462	215 760	232 358	252 248	256 243	231 542	256 864	312 890	320 308

1) Zdroj: Zpráva o stavu zemědělství v ČR za jednotlivé roky, Zelená zpráva (MZe).

2) Data od 1 849 ekologicky hospodařících subjektů v roce 2008;

Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

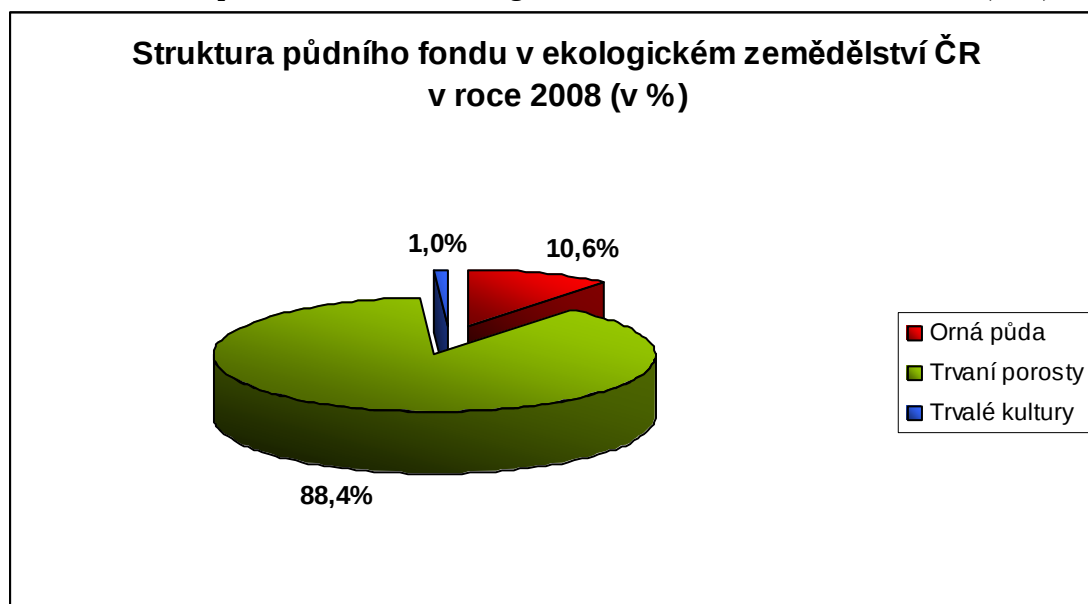
Jak ukazuje tabulka 3, dochází od roku 2000 k nárůstu výměry OP a to o 18 535 ha do roku 2008. Největší nárůst ploch byl mezi rokem 2007 a 2006 – o 6 026 ha (o 32,51 %), mezi rokem 2008 a 2007 to bylo o 4 325 ha (o 23,33 %), což je druhý největší nárůst OP.

U travních porostů došlo celkem k navýšení o 133 516 ha, pouze mezi rokem 2005 a 2004 došlo ke snížení výměry o 25 423 ha. V ostatních letech docházelo k nárůstu ploch. Nejvíce to bylo mezi rokem 2001/2000 a to o 45 928 ha, (o 34,4 %). Mezi rokem 2008 a 2007 došlo k nárůstu o 25 322 ha (o 18,97 %) a to je třetí největší nárůst v tomto období.

Trvalé kultury v roce 2008 zabíraly plochu 3 257 ha a to je o 2 795 ha více oproti roku 2000. Dvakrát došlo ke snížení plochy a to v roce 2002 o 65 ha a v roce 2005 o 350 ha. V roce 2008 došlo oproti roku 2007 ke zvýšení o 1 387 ha (o 49,62 %) což je nejvíce za celou sledovanou dobu.

Celková plocha narostla v roce 2008 o 7 418 ha (4,79 %) oproti roku 2007 a to je třetí nejnižší hodnota po roce 2005, kdy došlo ke snížení plochy o 24 701 ha (15,95 %) a po roce 2004, kdy došlo k navýšení pouze o 3 995 ha (2,58 %).

Graf 3 Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR v roce 2008 (v %)

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008; data bez ostatních ploch.

2. Rostlinná výroba na ekologických farmách

Tab. 4 Struktura, produkce a výnos plodin na ekologických farmách ČR v roce 2008

Plodiny	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
OP celkem	15 819,80	18 010,37	33 830,17	n.a.	n.a.
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) - celkem	8 412,11	10 154,61	18 566,72	30 509,19	3,27
Pšenice obecná	1 964,91	1 977,89	3 942,80	6 836,94	3,29
Špalda	214,32	1 767,70	1 982,02	5 408,77	3,43
Pšenice tvrdá	26,50	38,21	64,71	159,75	3,56
Žito	411,29	897,04	1 308,33	2 727,50	2,97
Ječmen	2 167,92	804,18	2 972,10	2 309,69	2,94
Oves	1 048,82	2 536,59	3 585,41	6 472,74	3,38
Tritikále	1 652,95	1 228,63	2 881,58	3 721,95	3,51
Kukuřice na zrno	470,94	203,55	674,49	1 354,44	6,00
Proso	82,17	9,66	91,83	21,00	2,04
Pohanka	217,93	530,36	748,29	1 051,92	1,56
Ostatní obiloviny na zrno (včetně osiv)	154,37	160,80	315,17	444,50	3,30
Luskoviny na zrno celkem (suché luskoviny)	497,71	795,26	1 292,97	1 701,07	2,53
Hrách	242,91	505,37	748,28	1 220,81	2,42
Fazole	0,00	0,35	0,35	0,40	1,50
Bob	6,64	71,92	78,56	105,00	1,12
Lupina	0,00	23,26	23,26	33,26	1,50
Sója	0,00	9,56	9,56	14,35	1,50
Pelushka	159,63	145,71	305,34	233,90	1,57
Ostatní luskoviny	88,53	39,09	127,62	93,35	8,12
Okopaniny celkem	44,16	201,73	245,89	3 825,05	22,16
Brambory (včetně raných a sadbových brambor)	43,93	194,27	238,20	3 538,55	17,00
Cukrová řepa (včetně sadby)	0,00	6,13	6,13	269,20	38,33
Krmné okopaniny a brukvovité (bez bruk. na osivo)	0,23	1,20	1,43	16,45	24,97
Další okopaniny	0,00	0,13	0,13	0,85	8,33
Průmyslové rostliny celkem	954,83	533,59	1 488,42	1 295,16	2,77
Olejniny	811,55	335,67	1 147,22	306,89	1,01
Slunečnice	1,00	38,08	39,08	85,55	1,57
Řepka a řepice	613,86	0,00	613,86	0,00	0,00
Len	0,00	6,27	6,27	6,27	1,00
Mák	102,83	1,87	104,70	2,22	1,12
Hořčice	93,86	200,57	294,43	190,85	1,02
Další olejniny	0,00	88,88	88,88	22,00	0,37
Textilní plodiny	9,67	5,00	14,67	10,00	2,00
Aromatické, léčivé rostliny a koření	52,52	191,34	243,86	975,67	5,55
Další průmyslové rostliny	81,09	1,58	82,67	2,60	2,53

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

pokračování Tab. 4

Plodiny	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
Čerstvá zelenina, melouny, jahody (celkem)	18,08	297,22	315,30	2 093,83	n.a.
Košťáloviny / brukvovité (bez kořenových)	0,50	48,41	48,91	244,61	15,02
Květák a brokolice	0,25	0,41	0,66	2,28	14,24
Kapusta	0,03	0,86	0,89	9,34	13,61
Hlávkové zelí	0,21	1,59	1,79	25,65	20,59
Ostatní košťáloviny / brukvovité	0,01	45,55	45,56	207,34	11,65
Listová / stonková zelenina (bez brukvovitých)	1,00	2,64	3,64	34,43	10,48
Celer	0,21	0,73	0,94	17,16	17,70
Pór	0,19	0,38	0,56	4,64	16,96
Salát	0,34	0,74	1,09	10,97	9,24
Čekanka	0,00	0,04	0,04	0,66	11,60
Špenát	0,03	0,05	0,09	0,41	6,00
Chřest	0,11	0,02	0,13	0,13	9,00
Ostatní listová / stonková zel.	0,12	0,68	0,80	0,46	2,87
Plodová zelenina	3,23	198,08	201,31	246,61	16,36
Rajče	0,40	0,56	0,96	13,14	18,07
Paprika	0,17	0,33	0,50	6,19	14,45
Okurek	0,32	0,57	0,90	16,03	18,88
Melouny	0,00	0,26	0,26	6,42	27,75
Jahody	0,79	1,63	2,42	6,89	8,51
Dýně	1,33	193,85	195,19	184,45	14,47
Ostatní plodová zelenina	0,21	0,87	1,08	13,50	12,38
Kořenová a hlízová zelenina	3,05	43,74	46,79	1 523,59	13,17
Mrkev	0,73	31,61	32,34	1 288,43	18,95
Petržel	0,36	0,91	1,26	15,54	13,45
Česnek	0,20	0,72	0,91	3,84	6,42
Cibule a šalotka	0,27	9,89	10,16	214,35	15,55
Ostatní kořenová a hlízová zelenina	1,50	0,61	2,12	1,43	11,50
Luskoviny	10,30	4,35	14,65	44,59	6,83
Hrášek	0,08	0,50	0,57	3,56	2,78
Fazole a zelená fazolka	0,18	0,28	0,46	1,61	5,59
Ostatní luskoviny	10,04	3,58	13,61	39,42	12,14

Ekologická produkce a výnosy jsou pouze za certifikované plodiny.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

Tabulka 4 vyjadřuje pěstování vybraných plodin na orné půdě v roce 2008. Orná půda celkem byla na 33 830,17 ha, což je 10,56 % z celkové zemědělské plochy v EZ. Z toho 15 819,80 ha (46,76 %) bylo v přechodném období a 18 010,37 ha (53,24 %) v ekologickém režimu.

Obiloviny se nacházely na 18 566,72 ha (54,88 %) z celkové orné půdy, 8 412,11 ha (45,31 %) v přechodném období a 10 154,61 ha (54,69 %) v ekologickém režimu. Nejvíce z nich byla pěstována pšenice a to na 3 942,8 ha (21,24 %), dále oves – 3 585,41 ha (19,31 %) a ječmen 2 972,10 ha (16,01 %).

Celkem bylo vyprodukováno 30 509,19 t obilnin. Z toho nejvíce pšenice (22,41 %), dále ovsa (21,22 %) a pšenice špaldy (17,73 %).

Luskoviny na zrna byly pěstovány na 1 292,97 ha orné půdy (3,82 %), z toho 497,71 ha bylo v přechodném období (38,49 %) a 795,26 ha v ekologickém režimu (61,51 %). Více než polovinu jejich plochy zabíral hrách (748,28 ha; 57,87 %), dále peluška (305,34 ha, 23,62 %) a 127,62 ha (9,87 %) ostatní luskoviny.

Celková produkce luštěnin byla 1 701,07 t. Z toho 71,77 % hrachu, 13,75 % pelušky a 6,17 % bobu.

Okopaniny pokrývaly 245,89 ha (0,73 %) orné půdy a z toho 44,16 ha (17,96 %) bylo v přechodném období a 201,73 ha (82,04 %) bylo v ekologickém období. Přičemž brambory z toho tvořily 96,87 % (238,20 ha) a cukrová řepa 2,49 % (6,13 ha).

Celková produkce okopanin byla 3 825,05 t, z toho 99 % produkce tvořily brambory (3 538,55 t; 92,51 %) a cukrová řepa (269,2 t; 7,04 %).

Průmyslové plodiny se pěstovaly na 1 488,42 ha (4,4 %) orné půdy, z toho bylo 954,83 ha (64,15 %) v přechodném a 533,59 ha (35,85 %) v ekologickém období. Celková ekologická produkce byla 1 295,16 t.

Průmyslové plodiny jsme dále dělili na skupinu *olejniny*, která z nich pokrývala celkem 1 147,22 ha (77,08 %), v přechodném období to bylo 811,55 ha (70,74 %) a 335,67 ha (29,26 %) v ekologickém období. Z olejnin se nejvíce pěstovala řepka a řepice – 613,86 ha (53,51 %), ale pouze v přechodném období. Druhá nejrozšířenější plodina byla hořčice a to celkem na 294,43 ha (25,66 %) jenž pokrývala téměř 60 % ekologické plochy olejnin (200,57 ha; 59,75 %). Bylo vyprodukováno 306,89 t olejnin a to je 23,70 % z celkové produkce průmyslových plodin. Z toho 62,19 % produkce tvořila hořčice (190,85 t).

Textilní plodiny zakrývaly pouze malou plochu ze všech průmyslových plodin - 14,67 ha (0,99 %). V přechodném období se nacházelo 9,67 ha (65,92 %) a 5,00 ha (34,08 %) v ekologickém režimu. Produkce představovala pouze 0,77 % z celkových průmyslových plodin (10 t).

Aromatické, léčivé rostliny a koření tvořily 16,38 % z průmyslových plodin (243,86 ha). 21,54 % (52,52 ha) se nacházelo v přechodném období a 78,46 % (191,34 ha) v ekologickém. Bylo vyprodukováno 975,67 t (75,33 % z celkových průmyslových plodin) a to je nejvíce ze všech skupin průmyslových plodin

Další průmyslové plodiny se nacházely na ploše o 82,67 ha (5,5 %) a z 98,09 % byly v přechodném období (81,09 ha) a pouze 1,91 % (1,58 ha) bylo v ekologickém režimu. Ekologická produkce představovala pouze 2,6 t (0,20 % z celku).

Zelenina byla pěstována celkem na 315,30 ha orné půdy (0,93 %). Většina plochy byla ekologická - 297,22 ha (94,27 %), a pouze 18,08 ha (5,73 %) bylo v přechodném období. Celkem se vyprodukovalo 2 093,83 t zeleniny s certifikátem.

Košťáloviny a brukvovité byly pěstovány na výměře 48,91 ha (15,51 % ze zeleniny celkem). Nejvíce byly zastoupeny plodiny v kategorii ostatní košťáloviny a to na ploše 45,56 ha (93,16 %). Jejich produkce byla 244,61 t a to je 11,68 % celkové produkce zeleniny. Z toho 84,77 % tvořila produkce plodin ze skupiny ostatní košťáloviny a brukvovité.

Listová a stonková zelenina se pěstovala na ploše 3,64 ha (1,15 % z celkové zeleniny). Více než tři čtvrtiny plochy (77,48 %) zabíraly tři plodiny - salát (1,09 ha; 29,81 %), celer (0,94 ha; 25,82 %) a plodiny ve skupině ostatní listová a stonková zelenina (0,80 ha; 21,84 %). Produkce této skupiny zeleniny byla pouze 34,43 t (1,64 % z celku). Téměř polovinu (49,83 %; 17,16 t) produkce tvořil celer a velký podíl měl i salát (31,87 %; 10,97 t).

Plodová zelenina byla z celkové zeleniny pěstována na největší ploše - 201,31 ha (63,85 % z celkové zeleniny). Z těchto plodin zabíraly největší plochu dýně – 195,19 ha (96,96 %). Bylo vyprodukováno 184,45 t dýně.

Kořenová a hlízová zelenina byla pěstována na ploše 46,79 ha (14,84 % z celkové zeleniny). V ekologickém režimu se nacházelo 43,74 ha (93,48 %). Nejvíce byla pěstována mrkev (32,34 ha; 69,11 %) a dále cibule a šalotka (10,16 ha; 21,72 %). Tato skupina se nejvíce podílela na celkové ekologické produkci zeleniny (72,77 %; 1 523,59 t). Stejně tak se nejvíce vyprodukovalo mrkve (1 288,43 t; 84,57 %) a cibule a šalotky (214,35 t; 14,07 %).

Luskoviny byly pěstovány na ploše 14,65 ha a to je 4,65 % z celkové zeleniny. 70,31 % (10,30 ha) bylo v přechodném období. Nejčastěji byly pěstovány plodiny z kategorie ostatní luskoviny (13,61 ha; 92,92 %). Ekologická produkce tvořila 2,13 % (44,59 t) z celkové zeleniny. Nejvyšší produkce byla ze skupiny ostatní luskoviny (39,42 t; 88,40 %).

pokračování Tab. 4

Plodiny	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
Pícniny na OP (celkem)	5 306,22	5 436,45	10 742,67	¹⁾	n.a.
Jednoleté pícniny	831,45	1 430,44	2 261,89	n.a.	n.a.
Kukuřice na zeleno (na siláž)	169,17	17,67	186,84	0,00	0,00
Další jednoleté pícniny	662,28	1 412,77	2 075,05	¹⁾	¹⁾
Víceleté pícniny	3 567,94	3 884,33	7 452,27	¹⁾	¹⁾
Dočasné trávy a pastva	906,83	121,68	1 028,51	¹⁾	¹⁾
Další plodiny na OP (včetně květin a okrasných rostlin, bez školek) a OP na osivo a sadbu	127,43	367,17	494,60	306,42	1,86
Květiny a okrasné rostliny (bez pěstitelských školek)	0,00	0,13	0,13	0,20	2,50
Orná půda na osivo a sadbu	127,43	367,04	494,47	302,22	1,09
Půda ladem (součást OP, pro rotaci plodin)	459,26	224,34	683,60	n.a.	n.a.
Zelené hnojení	291,26	92,36	383,62	4,00	2,00

1) Produkce a výnosy pícnin jsou rozděleny na seno, senáž, píci (Tabulka 4a).

Ekologická produkce a výnosy jsou pouze za certifikované plodiny.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

Pícniny na OP zabíraly z celkové OP téměř třetinu (31,75 %; 10 742,67 ha).

Jednoleté pícniny se pěstovaly na ploše 2 261,89 (21,06 % z pícnin celkem). Z nich byla pěstována kukuřice na zeleno (na siláž) na ploše 186,84 ha (8,26 %) a zbytek plodin patří do skupiny další jednoleté pícniny (2 075,05 ha; 91,74 %).

Víceleté pícniny byly z pícnin na OP pěstovány nejvíce a to na ploše 7 452,27 ha (69,37 %).

Dočasné trávy a pastva z pícnin celkem zabíraly 1 028,51 ha (9,57 %).

Další plodiny na OP zakrývaly 494,6 ha (1,46 %) a dělily se dále na květiny a okrasné rostliny (0,13 ha; 0,03 %) a orná půda na osivo a sadbu (494,47 ha; 99,97 %).

Půda ladem (součást OP, pro rotaci plodin) se z celkové plochy orné půdy nacházela na 683,60 ha (2,02 %). Z toho 383,62 ha (56,12 %) bylo zelené hnojení.

pokračování Tab. 4

Plodiny	Období konverze (ha)	Ekologický režim (ha)	Celkem (ha)	Ekologická produkce (t)	Ekologické výnosy (t/ha)
Travní porosty					
TP celkem	69 198,12	214 022,95	283 221,07	n.a.	n.a.
Louky	29 243,07	78 661,34	107 904,42	2)	2)
Pastviny (bez extenzivní pastvy)	1 800,65	1 240,33	3 040,98	2)	2)
Extenzivní pastva	38 154,40	134 121,28	172 275,68	2)	2)
Trvalé kultury					
TK celkem	2 352,63	904,20	3 256,83	2 378,32	n.a.
Trvalé kultury celkem (bez půdy ladem)	2 321,66	855,21	3 176,87	2 378,32	n.a.
Ovoce (bez citrusů, hroznů a oliv)	1 906,19	831,90	2 738,09	2 275,78	4,62
Jablka	891,37	368,36	1 259,73	1 752,46	5,76
Hrušně	212,67	104,82	317,48	221,91	4,07
Meruňky	102,05	61,17	163,22	56,42	4,22
Broskve	78,30	6,70	85,00	15,31	9,13
Švestky	198,04	145,25	343,29	69,90	2,95
Třešně	200,97	93,66	294,62	42,49	2,37
Ostatní peckoviny	5,13	0,27	5,40	0,85	3,55
Ostatní ovoce (bez citrusů, hroznů a oliv)	25,34	32,12	57,46	84,38	6,40
Bobuloviny (drobné ovoce)	192,33	19,57	211,90	32,07	3,19
Ořechy	14,59	2,96	17,55	2,48	32,15
Vinohrady	395,43	18,11	413,54	96,06	5,02
Další trvalé kultury	5,45	2,24	7,69	4,00	1,85
Nevyužitá půda (ležící ladem, není částí rotace plodin na OP)	30,97	48,99	79,96	0,00	0,00

2) Produkce a výnosy TP jsou rozděleny na seno, senáž a píci (Tabulka 4b).

Ekologická produkce a výnosy jsou pouze za certifikované plodiny.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

Travní porosty z celkové zemědělské plochy tvořily 88,42 % (283 221,07 ha). Z toho louky se nacházely na 107 904,42 ha a tvořily tak 38,10 % z celkových travních porostů. Pastviny bez extenzivní pastvy se nacházely na 3 040,98 ha (1,07 %) a největší část tvořila extenzivní pastva – 172 275,68 ha (60,83 %).

Trvalé kultury celkem pokrývaly plochu 3 256,83 ha (1,02 % z celkové zemědělské plochy). Je zde patrný výrazný nárůst plochy v přechodném období, který v roce 2008 tvořil 2 352,63 ha (72,24 % z celkové plochy TK).

Ovocné stromy bez ořechů byly pěstovány na ploše 2 738,09 ha (84,07 % z celkových TK). Z nich byly nejvíce pěstovány jabloně (1 259,73 ha; 46,01 %), dále švestky (343,29 ha; 12,54 %) a hrušně (317,48 ha; 11,60 %).

Celkem bylo vyprodukováno 2 275,78 t ovoce. Z toho 77,00 % tvořila jablka, 9,75 % hrušky a 3,71 % ostatní ovoce (bez citrusů, hroznů a oliv). Ořechy zabíraly plochu 17,55 ha (0,54 % z celkových TK). Celkem bylo vyprodukováno 2,48 t ořechů.

Vinohrady se rozkládaly na ploše 413,54 ha (12,70 % z celkových TK) a většina rozlohy - 395,43 ha (95,62 %) byla v přechodném období. Celkem se vyprodukovalo 96,06 t ekologických hroznů.

Další trvalé kultury zabíraly pouze 7,69 (0,24 %) z celkových trvalých kultur.

Nevyužitá půda - půda ladem se nacházela na 79,96 ha (2,45 % z celkových TK).

Tab. 4a Ekologická produkce a výnosy píce na OP v roce 2008

	Ekologická produkce a výnosy z píce					
	Ekologická produkce (t)			Ekologické výnosy (t/ha)		
	seno	senáž	píce	seno	senáž	píce
Píce na OP (celkem)	3 781,52	29 678,17	8 367,24	3,62	7,42	13,49
Další jednoleté pícniny	789,42	9 979,70	502,40	3,50	8,30	15,00
Víceleté pícniny	2 312,10	19 684,72	7 722,34	3,88	8,97	13,81
Dočasné trávy a pastva	680,00	13,75	142,50	3,48	5,00	11,67

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

Tabulka 4a ukazuje ekologickou produkci a výnosy z píce pěstovaných na orné půdě. Celkem bylo na těchto plochách vypěstováno 41 826,93 ha hmoty. Nejčastěji byly pícniny sklizeny jako senáž, a to ze 71,0 %, nejméně píce bylo pěstováno na seno (9,0 % celkové produkce píce).

Výnosy u sena se pohybovaly okolo 3,5 t/ha u všech kategorií píce na orné půdě. Výkyvy ve výnosech byly u senáže a zelené píce na OP, kde byl vykazován rozdíl výnosů až 4 t/ha.

Tab. 4b Ekologická produkce a výnosy TP v roce 2008

	Ekologická produkce a výnosy z TP					
	Ekologická produkce (t)			Ekologické výnosy (t/ha)		
	seno	senáž	píce	seno	senáž	píce
Louky a pastviny celkem	185 133,50	213 942,56	986 859,35	2,62	4,30	10,17
Louky	115 135,80	95 338,97	9 189,40	2,68	5,72	9,33
Pastviny (bez extenzivní pastvy)	540,00	4 100,00	450,00	3,00	2,48	8,10
Extenzivní pastva	69 457,70	114 503,59	977 219,95	2,19	4,70	13,07

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

Tabulka 4b představuje ekologickou produkci a výnosy z travních porostů. Celkem bylo vyprodukováno 1 385 935,41 t hmoty. Nejčastější produkce z TP byla ve formě zelené píce 986 859,35 t (71,2 % celkové produkce TP). Senáže bylo vyrobeno 213 942,56 t (15,4 %) a sena 185 133,50 t (13,4 %) celkové produkce TP. Z luk bylo vyprodukováno celkem 219 664,17 t hmoty, a to v poměru 52,4 % sena, 43,4 % senáže a nejméně 4,2 % zelené píce. Na pastvinách se v roce 2008 vyrobilo 1 166 271,24 t ekologické hmoty, která byla nejvíce využita jako zelená píce – 83,8 %, senáže 10,2 % a sena pouze 6 % z celkové ekologické produkce luk.

3. Živočišná výroba a produkce na ekologických farmách (rok 2008)

Tab. 5 Počet zvířat chovaných na ekologických farmách ČR v roce 2008

Kategorie zvířat	Počet zvířat v kategorii (v kusech) ¹⁾
Skot celkem	151 723
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	33 210
Skot ve věku nad 6 měsíc do 24 měsíců	35 963
Skot ve věku nad 24 měsíců	82 550
Ovce celkem	64 559
Ovce do 12 měsíců	23 128
Ovce nad 12 měsíců	41 431
Kozy celkem	5 403
Kozy do 12 měsíců	1 526
Kozy nad 12 měsíců	3 877
Prasata celkem	1 569
Chovné prasnice > 50 kg	227
Jiná prasata	1 342
Koně celkem	3 871
Koně ve věku do 6 měsíců	182
Koně od 6 měsíců do 3 let	774
Koně nad 3 roky	2 915

1) Početní stav zvířat zjištěný v den kontroly na ekologických farmách.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

Na ekologických farmách v roce 2008 bylo během kontrol zjištěno 227 125 kusů zvířat. Nejvíce byl chován skot (151 723 kusů; 66,8 %). A z toho více než polovinu (82 550 kusů; 54,41 %) tvořil skot nad 24 měsíců. Ovce tvořily druhou nejpočetnější skupinu zvířat na farmě – 64 559 kusů (28,42 %), dále to byly kozy 5 403 kusů (2,38 %), koně 3 871 kusů (1,7 %) a nejméně byla chována prasata – 1 569 kusů (0,69 %).

Tab. 6 Počet certifikovaných zvířat na ekologických farmách ČR v roce 2008

Kategorie zvířat	Počet certifikovaných zvířat (v kusech)
Koně	444
Skot (celkem)	62 036
Skot mladší než 1 rok celkem	25 078
Z toho: telata na porážku	2 062
ostatní telata	23 016
Skot mezi 1. a 2. rokem	14 942
Z toho: skot mezi 1. a 2. rokem na porážku	4 987
ostatní skot mezi 1. a 2. rokem	9 955
Skot 2 roky starý a víc celkem	22 016
Z toho: dojnice	1 613
KBTPM	14 734
skot 2 roky starý a víc na porážku	4 218
ostatní skot starý 2 a více let	1 451
Ovce (celkem)	21 974
Ovce, chovné samice	9 802
Další ovce - na maso, jateční	12 172
Kozy (celkem)	1 423
Kozy, chovné kozy	822
Ostatní kozy - na maso, jateční	601
Prasata (celkem)	1 143
Výkrmová prasata	970
Chovné prasnice	38
Ostatní prasata - kanci na chov, ...	135
Drůbež (celkem)	7 427
Brojeři	440
Nosnice	5 591
Ostatní (krůty, kachny, husy)	1 396
Králíci (celkem)	100
Králíci - chovné samice	100
Včely (počet rojů)	358
Ostatní zvířata	56
Ryby (celkem)	750

1) Početní stav certifikovaných zvířat zjištěný v den kontroly na ekologických farmách.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

Z celkového počtu 3 871 kusů koní chovaných na ekologických farmách jich bylo pouze 444 kusů certifikováno (11,47 %).

Certifikovaných kusů skotu celkem bylo 62 036 a to je 40,89 % ze všech chovaných na farmě. Skot mladší než 1 rok tvořil největší část ze všech certifikovaných kusů skotu a to 25 078 kusů (40,42 %), z toho bylo nejvíce ostatních telat (23 016 kusů; 91,78 %).

Skot mezi 1 a 2. rokem byl chován v počtu 14 942 kusů (24,09 %) a skot 2 roky starý a víc se choval v počtu 22 016 kusů (35,49 %).

Z celkem 64 559 kusů ovčí chovaných na farmě jich bylo 21 974 kusů certifikovaných (34,04 %).

Koz bylo na farmách chováno celkem 5 403 kusů, z toho 1 423 jich bylo certifikováno (26,34 %).

U prasat bylo zjištěno největší procento certifikace. Z celkem chovaných 1 569 kusů jich bylo 1 143 kusů certifikováno (72,85 %).

Certifikované drůbeže bylo celkem chováno 7 427 kusů a z toho nejvíce spadalo do kategorie nosnice (75,28 %; 5 591 kusů).

Tab. 7 Certifikovaná produkce zvířat na ekologických farmách ČR v roce 2008

Produkty	Jednotka	Produkce (certifikovaná)	Prodáno jako ekologický produkt (%) ¹⁾
Maso			
Hovězí	1 000 kg	5 469,73	30
Skopové/Jehněčí	1 000 kg	329,96	23
Kozí	1 000 kg	10,29	31
Vepřové	1 000 kg	82,90	43
Drůbeží	1 000 kg	1,22	4
Králičí	1 000 kg	0,30	100
Další maso	1 000 kg	5,50	15
Produkce mléka			
Čerstvé mléko - kravské	1 000 l	12 683,14	83
- ovčí	1 000 l	19,00	50
- kozí	1 000 l	355,70	75
Smetana	1 000 l	0,20	100
Další produkce udávaná v objemu	1 000 l	12,00 jogurt	100
Máslo	1 000 kg	1,80	100
Sýr - kravský	1 000 kg	2,00	100
- ovčí	1 000 kg	2,50	90
- kozí	1 000 kg	18,80	86
Další produkce udávaná ve váze	1 000 kg	12,00 tvaroh	100
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	142,28	59
Med	1 000 kg	0,00	0
Další produkce udávaná v objemu	1 000 l	0,00	0
Další produkce udávaná ve váze	1 000 kg	6,00 vlna	0

1) Odhad zemědělce (kolik % z certifikované produkce bude skutečně prodáno jako ekologický produkt).

Z důvodu přepočtu na stejnou měrnou jednotku byly použity tyto přepočtové koeficienty:

- hovězí v živé váze - 1,8 (výťažnost v mase 55 %),
- skopové a kozí maso - 2 (výťažnost v mase 50 %),
- vepřové maso - 1,25 (výťažnost v mase 80 %),
- drůbež - 1,4 (výťažnost v mase 70 %),
- u vajec bylo uvažováno, že v 1 kg je 16 ks vajec.

Přepočtové koeficienty - konzultace s odborníky.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

V průzkumu byla zjištěna celková produkce 5 899,90 t certifikovaného masa v roce 2008. Nejvíce bylo certifikováno maso hovězí (92,71 % z celkového certifikovaného masa). Průměrně se však počítalo, že pouze 30 % (1 640,92 t) bude prodáno jako ekologický produkt s certifikátem. Skopové/jehněčí maso tvořilo 5,59 % (329,96 t) z celkového vyprodukovaného masa a průměrně se očekávalo, že 23 % (75,89 t) bude prodáno s certifikátem. Vepřového

masa bylo vyprodukováno 82,9 t (1,41 % celkového masa). Zde se očekávalo největší procento prodeje s certifikátem (43 %; 35,65 t).

Syrového mléka bylo v roce 2008 vyprodukováno 13 057,84 tis. litrů. Z toho 97,13 % (12 683,14 tis. litrů) bylo mléka kravského a předpokladem bylo, že z toho bude 83 % prodáno s certifikátem.

U některých produktů z mléka jako jsou smetana, tvaroh, máslo a jogurt bylo očekáváno, že veškerá produkce bude prodána jako ekologický produkt s certifikátem. Vajec pro konzumaci se vyprodukovalo 142,28 tis. kilogramů a 59 % z toho byl odhad prodeje s certifikátem.

4. Počet pracovníků na ekologických farmách (rok 2007)

Tab. 8 Počet pracovníků na ekologických farmách ČR v roce 2007

Kraj	Počet farem ¹⁾	Pracovníci na plný úvazek (počet)		Pracovníci na částečný úvazek (počet)		Sezónní a příležitostní pracovníci (počet/odpracované hodiny)			
		rodinných členů	ostatních pracovníků	rodinných členů	ostatních pracovníků	rodinných členů		ostatních pracovníků	
						počet pracovníků	odpracované hodiny	počet pracovníků	odpracované hodiny
Hl. m. Praha	11	2	13	6	2	5	750	22	800
Středočeský kraj	89	48	51	33	3	13	2 900	44	11 660
Jihočeský kraj	239	178	308	74	27	21	3 300	35	11 360
Plzeňský kraj	174	125	161	66	15	21	5 150	27	8 280
Karlovarský kraj	148	137	392	12	25	15	4 200	62	16 700
Ústecký kraj	134	123	312	19	9	9	3 135	64	17 100
Liberecký kraj	123	91	245	34	10	16	2 800	74	14 850
Královéhradecký kraj	110	94	110	37	9	17	2 350	56	7 856
Pardubický kraj	62	53	60	17	10	5	750	24	9 370
Kraj Vysočina	118	66	74	62	3	17	3 160	12	2 880
Jihomoravský kraj	134	55	104	66	31	24	3 400	205	48 030
Olomoucký kraj	146	76	287	58	14	27	2 654	117	23 638
Zlínský kraj	197	107	355	113	28	38	4 160	169	58 600
Moravskoslezský kraj	164	95	490	72	16	44	11 120	77	28 240
ČR celkem	1 849	1 250	2 962	669	202	272	49 829	988	259 364

1) Počet farem podle místa hospodaření.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008. Data za rok 2007.

Tab. 8 ukazuje, že v roce 2007 pracovalo v ekologickém zemědělství ČR 4 212 zaměstnanců na plný úvazek - z toho více než čtvrtinu (29,7 %) tvořili rodinní členové. Na částečný úvazek bylo zaměstnáno 871 osob - z toho více než tři čtvrtiny (76,8 %) představovali rodinní členové. Celkem pracovalo v EZ 1 260 sezónních pracovníků - z toho více než pětina (21,6 %) byli rodinní členové.

Dle jednotlivých krajů ČR a počtu zaměstnanců na plný pracovní úvazek byl v roce 2007 na prvním místě Moravskoslezský kraj s 585 pracovníky (tj. 13,9 % z celkového počtu 4 212 osob). Druhým byl Karlovarský kraj s počtem 529 (12,6 %) osob a na třetím místě Jihočeský kraj – 486 (11,5 %). Nejnižší počet osob pracujících v EZ na plný pracovní úvazek byl v kraji Pardubickém, a to 113 (2,7 %) zaměstnanců.

Na částečný úvazek bylo nejvíce osob zaměstnáno ve Zlínském kraji – 141 (tj. 16,2 % z celkového počtu 871 osob), následoval Jihočeský kraj s počtem 101 (11,6 %) pracovníků a na třetím místě byl Jihomoravský kraj s 97 (11,1 %) zaměstnanci.

Sezonní a příležitostní pracovníci byli z celkového počtu 1 260 osob nejvíce zaměstnáváni v Jihomoravském kraji - 229 pracovníků (18,2 %), dále pak ve Zlínském kraji – 207 (16,4 %) a Olomouckém kraji – 144 (11,4 %) osob.

Pokud uvažujeme hlavní město Prahu a Středočeský kraj společně, byla v roce 2007 v EZ nejnižší zaměstnanost v Pardubickém kraji, a to se týkalo všech kategorií – pracovníků na plný úvazek, na částečný úvazek i sezónních pracovníků.

Dle porovnání počtu ekologických farem v jednotlivých krajích s počtem pracovníků na plný pracovní úvazek byl na prvním místě Jihočeský kraj s počtem 239 farem a třetím nevyšším počtem zaměstnanců (11,5 % z celkového počtu pracovníků na plný pracovní úvazek). Na částečný úvazek bylo na 239 farmách Jihočeského kraje zaměstnáno 11,6 % osob (z celkového počtu 871 pracovníků na částečný úvazek). Ve Zlínském kraji bylo 197 farem, které zaměstnávaly 11,0 % osob na plný pracovní úvazek a 16,2 % pracovníků na částečný pracovní úvazek. Na třetím místě co do počtu farem – 174 byl Plzeňský kraj s 6,8 % osob pracujících na plný úvazek a 9,3 % zaměstnanci na částečný úvazek. Nejnižší počet – 62 farem byl v Pardubickém kraji, který zároveň zaměstnával nejméně pracovníků na plný úvazek 2,7 % (z celkového počtu pracovníků na plný úvazek) a 3,1 % osob na částečný pracovní úvazek (z celkového počtu pracovníků na částečný úvazek).

5. Počet registrovaných specialistů, zpracovatelů a dodavatelů v ČR za rok 2008

V tabulce 9 jsou uvedeny všechny podnikatelské subjekty registrované v ČR v roce 2008. Podklady byly dodány jednotlivými kontrolními organizacemi, které dle platných právních předpisů subjekty podnikající v systému ekologického zemědělství registrují.

Tab. 9 Počet registrovaných specialistů v ČR za rok 2008

Registrovaný specialista	Konec 2007	Noví v 2008	Ukončeno v 2008	Konec 2008
Celkový počet registrovaných specialistů	1 693	815	94	2 414
Pouze producenti (1)	1 312	583	62	1 833
Pouze výrobci (2)	217	200	26	391
Pouze dovozci (3)	17	10	5	22
Producenti/výrobci (4)	0	4	0	4
Producenti/dovozci (4)	0	0	0	0
Výrobci/dovozci (4)	55	2	1	56
Producenti/výrobci/dovozci (4)	2	3	0	5
Ostatní registrovaní specialisté (5)	90	45	4	131

(1) Producenti: ekologické farmy (včetně zpracovatelů, balení a značení vlastní rostl. a živ. produkce na farmě).

(2) Výrobci: specialista, který konzervuje a/nebo vyrábí produkty EZ (včetně porážek zvířat a jatečních).

Balení a značení jako ekologický výrobek je také součástí výrobců.

(3) Dovozci: specialista, který dováží ekologické produkty z třetích zemí pro následný prodej.

(4) Smíšené: odpovídá specialistům, kteří jsou zapojeni ve více než jedné aktivitě předepsané v nařízení.

(5) Specialisté nezahrnutí v jiných skupinách.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ).

Tab. 10 Zpracovatelé a dodavatelé podle druhu ekonomické aktivity v roce 2008

	Ekonomická aktivita	Počet zpracovatelů	Počet dovozců
15.1	Výroba, zpracování a konzervování masa a masných produktů	66	4
15.11	Výroba a konzervování masa	51	3
15.12	Výroba a konzervování drůbežího masa	4	1
15.13	Produkce masa a výrobků z drůbežího masa	11	0
15.3	Výroba a konzervování ovoce a zeleniny	35	4
15.31	Výroba a konzervování brambor	4	0
15.32	Výroba ovocných a zeleninových džusů	8	1
15.33	Výroba a konzervování ovoce a zeleniny jinde nespecifikovaná	23	3
15.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	1	2
15.41	Výroba surových olejů a tuků	1	1
15.42	Výroba rafinovaných olejů a tuků	0	0
15.43	Výroba margarínů a obdobných jedlých tuků	0	1
15.5	Zpracování mléčných produktů	30	0
15.51	Zpracování mléka a výroba sýra	30	0
15.52	Výroba zmrzliny	0	0
15.6	Zpracování obilných produktů, škrobu a produktů ze škrobu	15	5
15.61	Zpracování obilných produktů	14	4
15.62	Zpracování škrobu a produktů ze škrobu	1	1
15.7	Zpracování hotových živočišných krmiv	4	0
15.71	Zpracování hotových krmiv pro zvířata na farmách	4	0
15.72	Zpracování hotových krmiv pro domácí zvířata	0	0
15.8	Zpracování ostatních potravinových produktů	130	11
15.81	Výroba chleba; výroba čerstvého sladkého pečiva a koláčů	28	0
15.82	Výroba sucharů a sušenek, výroba hotových sucharů a koláčů	12	1
15.83	Výroba cukru	2	1
15.84	Výroba kaka, čokolády a cukrovinek	3	0
15.85	Výroba makarónů, nudlí, kuskuse a obdobných moučných produktů	3	0
15.86	Zpracování, čaje a kávy	16	2
15.87	Výroba koření a chuťových přísad	8	0
15.88	Výroba homogenizovaných připravených jídel a dietních jídel	3	1
15.89	Výroba ostatních potravin jinde nespecifikovaných	55	6
15.9	Výroba nápojů	69	2
15.91	Výroba destilovaných alkoholických nápojů	2	0
15.92	Zpracování ethyl alkoholu z kvašených materiálů	0	0
15.93	Výroba vína	61	2
15.94	Výroba jablečného vína a ostatních ovocných vín	0	0
15.95	Výroba ostatních nedestilovaných fermentovaných nápojů	4	0
15.96	Výroba piva	1	0
15.97	Výroba sladu	1	0

Přesný počet výrobců bez ohledu na počet provozoven.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ).

Tab. 11 Zpracovatelé a dodavatelé podle druhu ekonomické aktivity v roce 2008

	Ekonomická aktivita	Počet zpracovatelů	Počet dovozců
15.1	Výroba, zpracování a konzervování masa a masných produktů	68	4
15.11	Výroba a konzervování masa	53	3
15.12	Výroba a konzervování drůbežího masa	3	1
15.13	Produkce masa a výrobků z drůbežího masa	12	0
15.3	Výroba a konzervování ovoce a zeleniny	37	4
15.31	Výroba a konzervování brambor	5	0
15.32	Výroba ovocných a zeleninových džusů	8	1
15.33	Výroba a konzervování ovoce a zeleniny jinde nespecifikovaná	24	3
15.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	1	2
15.41	Výroba surových olejů a tuků	1	1
15.42	Výroba rafinovaných olejů a tuků	0	0
15.43	Výroba margarínů a obdobných jedlých tuků	0	1
15.5	Zpracování mléčných produktů	31	0
15.51	Zpracování mléka a výroba sýra	31	0
15.52	Výroba zmrzliny	0	0
15.6	Zpracování obilných produktů, škrobu a produktů ze škrobu	17	5
15.61	Zpracování obilných produktů	15	4
15.62	Zpracování škrobu a produktů ze škrobu	2	1
15.7	Zpracování hotových živočišných krmiv	4	0
15.71	Zpracování hotových krmiv pro zvířata na farmách	4	0
15.72	Zpracování hotových krmiv pro domácí zvířata	0	0
15.8	Zpracování ostatních potravinových produktů	203	11
15.81	Výroba chleba; výroba čerstvého sladkého pečiva a koláčů	89	0
15.82	Výroba sucharů a sušenek, výroba hotových sucharů a koláčů	14	1
15.83	Výroba cukru	4	1
15.84	Výroba kaka, čokolády a cukrovinek	3	0
15.85	Výroba makaronů, nudlí, kuskuse a obdobných moučných produktů	4	0
15.86	Zpracování, čaje a kávy	19	2
15.87	Výroba koření a chuťových přísad	8	0
15.88	Výroba homogenizovaných připravených jídel a dietních jídel	4	1
15.89	Výroba ostatních potravin jinde nespecifikovaných	58	6
15.9	Výroba nápojů	68	2
15.91	Výroba destilovaných alkoholických nápojů	2	0
15.92	Zpracování ethyl alkoholu z kvašených materiálů	0	0
15.93	Výroba vína	60	2
15.94	Výroba jablečného vína a ostatních ovocných vín	0	0
15.95	Výroba ostatních nededilovaných fermentovaných nápojů	4	0
15.96	Výroba piva	1	0
15.97	Výroba sladu	1	0

Počet výrobců, kde je zohledněn počet provozoven (tj. jeden výrobce může mít více provozoven).

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCert, Biokont, KEZ).

6. Další data sledovaná na ekologických farmách (rok 2008)

Poslední část dotazníkového šetření na farmách byla zaměřena na otázky týkající se hospodářského výsledku farem v roce 2007, prodeje certifikovaných produktů přímo z farmy, spolupráce ekologických zemědělců s Místními akčními skupinami a souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na farmách..

6.1 Data o hospodářském výsledku na farmách

Všechny subjekty byly dotazovány na jejich hospodářský výsledek v roce 2007, a to jak ekologicky hospodařící zemědělci tak farmy, které v roce 2007 hospodařily konvenčně a do systému EZ se registrovaly až v roce 2008. Celkem 1 494 (80,80 %) respondentů uvedlo, že mělo kladný hospodářský výsledek, 203 (10,98 %) farem uvedlo záporný výsledek a zbývajících 152 (8,22 %) zemědělců neodpovědělo - nejčastěji z důvodu, že v roce 2007 ještě nehospodařili (nově začínající zemědělci).

6.2 Prodej certifikovaných produktů na farmách

Přímým dotazováním zemědělců jsme zjišťovali, které a kolik certifikovaných produktů je prodáváno přímo z farmy (ze dvora). Z 1 849 dotazovaných subjektů jich pouhých 123 uvedlo, že prodává své bioprodukty přímo na farmě. Je potřeba uvést, že u ekologického zemědělce běží od začátku registrace minimálně dvouletá doba – přechodné období, kdy nemůže své produkty prodávat s certifikátem (nebyl uvažován certifikát z PO), proto farmy nově registrované v roce 2008, 2007 a některé i z roku 2006 si ještě nemohly dát své produkty certifikovat a prodávat s logem BIO. Zemědělci uváděli až 3 nejčastěji prodávané produkty. Nejvíce byly prodávány produkty živočišné výroby a to v 62 případech. Nejprodávanější bylo skopové (uvedeno v 39 případech) a to především jehňata. Dále pak hovězí – uvedeno 11 krát. Vepřové, drůbeží a kozí bylo shodně uvedeno každé 4 krát. Dalším často prodávaným bioproduktem byla zelenina (zemědělci ji uvedli v 37 případech). Nejčastější byl prodej brambor, cibule a mrkve. Ovoce prodávalo ze dvora 17 farem. Byliny a koření byly uvedeny osmkrát, stejně jako obiloviny. Častý prodej přímo z farmy byl uváděn také u mléka – 19 farem, z toho 14x kravské a 5x kozí mléko. Sýry prodávalo ze dvora 9 zemědělců a stejně tak – 9 farem prodávalo certifikovaná vejce. Následující bioprodukty uvedla pouze jedna nebo dvě farmy: jogurt, tvaroh, jablečný mošt, sirup z černého bezu, víno, ořechy, mák, muchovník, seno, senáž.

6.3 Spolupráce zemědělců s Místními akčními skupinami

Respondenti byli dotazováni, zda se některé jejich pozemky nachází v oblasti, v níž působí Místní akční skupina (MAS). Z celkového počtu 1 849 respondentů jich 1 113 (60,19 %) odpovědělo, že neví, zda se jejich pozemky nachází v oblasti s působením MAS. 497 zemědělců odpovědělo, že se jejich pozemky na tomto území nenachází a 239 odpovědělo kladně. Pokud se pozemky nacházeli v místě působení MAS, tak respondenti dále uváděli, zda někdy podali nějaký projekt skrze tuto Místní akční skupinu. Z 239 respondentů, kteří uvedli, že mají pozemky v oblasti působení, jich 207 odpovědělo, že projekt nikdy nepodali a pouze 32 uvedlo, že si o projekt zažádali. Z nich pak bylo pouze 19 projektů, které byly realizovány. Z uvedeného je patrné, jak malá je spolupráce MAS s ekologickými zemědělci i vlastní povědomí o existenci MAS v místě působení. V tabulce 12 je přehled realizovaných projektů. Nejčastěji se jednalo o nákup zemědělských strojů.

Tab. 12 Přehled projektů realizovaných ekologickými zemědělci ve spolupráci s MAS¹

Cíl projektu
Nákup strojů
Nákup zemědělské techniky
Pořízení strojů - mulčovací, valník
Mechanizační vybavení
Nákup vyžínacího stroje (LEADER ČR 2007)
Nákup mechanizace (nakladač, fixační klec), nákup zvířat pro rozšíření a zkvalitnění stáda
Projekt na nákup strojů za 1,5mil. Kč - traktor, sekačky - bylo realizováno v roce 2006
Údržba TP - technologie pro údržbu TP
Farma Lukava na vlastní nohy - založení farmy a nákupu prostředků pro fungování farmy
LEADER - údržba hipostezky
Mikroekonomika - rozvoj venkova
Oprava statku - nová brána
Výstavba zpevněného hnojiště
Střecha kravína
Doprovodné stavby farmy Horní Lideč
Nákup mobilních boxů pro koně
Centrum aktivního odpočinku
Komposty
Rybník

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

¹ MAS neboli Místní akční skupina (správně skupina pro místní akce) je společenství lidí, obcí, firem a neziskových organizací se společným cílem rozvoje vymezeného regionu. Má formu neziskového subjektu s mechanismy společného rozhodování a uplatnění partnerství. Tvorby strategie směřuje k vytyčení společných priorit a program LEADER umožňuje její realizaci. Více než 150 MAS v ČR a tisíce LAG (Local action group) v celé Evropě také vytváří pestrou síť aktivních společenství, která spolupracuje a předává si zkušenosti s rozvojem venkova a s rozvojem aktivního lidského potenciálu v regionech. Každá MAS má zákonitě jiné priority, jiné formy spolupráce a jiné postupy, dohromady však sjednocené pravidly metody LEADER.

6.4 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na farmách (rok 2008)

Dle získaných údajů hospodařilo 1 664 subjektů (90 %) pouze ekologicky. Zbývajících 185 subjektů (10 %) z 1 849 dotazovaných provozovalo současně ekologické hospodaření a konvenční zemědělskou činnost. Tabulka 13 ukazuje, kterou část měli ekologičtí zemědělci nejčastěji v konvenci (u kterých v roce 2008 probíhalo současně ekologické i konvenční hospodaření). Nejvíce farem uvedlo, že mají konvenční ornou půdu (73 farem), dále 52 farem provozovalo k EZ ještě konvenční rostlinnou výrobu společně s konvenčním chovem hospodářských zvířat (rozdělení v tab. 13). Současně s EZ provozovalo 36 farem ještě chov konvenčních zvířat, a to nejčastěji koní – ve 13 ti případech. EZ a konvenční hospodaření na ostatních plochách – jednalo se o lesní školky, rychle rostoucí dřeviny, pokusné plochy.

Tab. 13 Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na farmách v roce 2008

EZ a konvenční hospodaření:	Počet farem
orná půda	73
travní porosty	8
trvalé kultury	10
<i>z toho vinice</i>	8
<i>z toho sady</i>	2
živočišná výroba	36
<i>chov koní</i>	13
<i>chov prasat</i>	6
<i>chov skotu</i>	4
<i>chov ovcí</i>	2
<i>chov daňků</i>	2
<i>chov koz</i>	1
<i>chov drůbeže</i>	1
<i>chov jelenů</i>	1
<i>klecový chov zajíců</i>	1
<i>chov více druhů zvířat</i>	5
rostlinná a živočišná výroba	52
<i>OP + chov skotu</i>	11
<i>OP + chov prasat</i>	5
<i>OP + chov více druhů zvířat</i>	3
<i>OP + TP</i>	9
<i>OP + TK</i>	7
<i>OP + TP + živočišná výroba</i>	11
<i>OP + TP + TK</i>	1
<i>OP + TK + živočišná výroba</i>	1
<i>OP + TP + TK + živočišná výroba</i>	4
ostatní plochy	6

OP = orná půda, TP = travní porosty, TK = trvalé kultury;

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách, ÚZEI 2008.

Závěr

Ekologické zemědělství v České republice není pouze krátkodobým trendem, ale významným a perspektivním odvětvím přispívajícím k rozvoji trvale udržitelného zemědělství. To potvrzují i data získaná z průzkumu na ekologických farmách v roce 2008. Počty ekologických zemědělců se rychlým tempem zvyšují. V roce 2008 hospodařilo 1 849 ekologických zemědělců a to je o 531 farem více než v roce 2007, a například o 1 501 více než před deseti lety (348 farem). Stejně tak u výměry ekologicky obhospodařované zemědělské půdy došlo k navýšení o 7 418 ha oproti roku 2007. Průzkum přinesl aktuální a podrobný přehled o pěstovaných plodinách na orné půdě (druhu pěstovaných plodin, jejich výměře jak v PO tak EZ, produkci a výnosech), o počtech chovaných zvířat na farmě – jak celkový počet, tak počet certifikovaných zvířat, o výměře trvalých kultur i travních porostů, o produktech ekologického zemědělství, ale i další zajímavá data jako je například zaměstnanost na ekologických farmách, hospodářský výsledek farem a jiné informace z tohoto odvětví. Ve sledování základních dat se pokračuje i v roce 2009. K hlavním informacím přibudou další ukazatele týkající se ekologického zemědělství ČR, které jistě rozšíří okruh znalostí v tomto oboru a jejich možné další využití a uplatňování získaných výsledků v praxi. Stejně jako data uváděná v této zprávě.